

מסורת הש"ס

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

יא.

עין משפט
נר מצוה

במוזמנין לה. שהזמין הנשיא מצדו: **השכימו לי.** מחזר ו' לעלייה המיוחדת לישב בה בית דין: **ולא לעבר שנה עליה.** להטקף עמס עכשיו: **אלא לנמוד.** תורה מכס היאך תעשו: **מחמת כיסופא הוא דעבר.** שלא יכירו מי היה העולה שלא בראות וילצינו פניו: **שזעירם לאצא.** שאכלת השום ודף הריח: **חם ושולס.** שאוכל השום בצואה לצית מדרשו אלא כדי שלא להלצינ פניו של אוכל השום ילאמי כדי שיאזו כולם ולא יצינו מי הוא: **משמואל הקטן.** כדאמרי: **אנחנו מעלנו.** והוא לא נשא נכרית והכניס עצמו בכלל שלא להלצינ פניהם: **מיהושע.** ממעשה דיהושע שלא רצה הקדוש ברוך הוא לגלות לו מי הוא החוטא והכניס את כולן בכלל שנאמר חטא ישראל במעשה דעמך: **דילטור.** רכיל: **מאנסא.** כולן בכלל והרי כולן לא ילאו ללקוט אלא מקצת דכתיב (שמות טז) ילאו מן העם ללקוט וגו': **משמואל נביאוס כו.** משום שמואל הקטן נקט לה הכא: **אף הוא.** הוכיח סופו ששרתה עליו שכינה שנמצא בשעת מיתו: **שמעון וישמעאל נחרכא.** רש"יג הנשיא ורבי ישמעאל בן אלישע כ"ג יהרגו בחרז: **וחזיו.** כגון ר"ע ורבי חנינא בן מרדיון: **לקטלא.** לשאר מיתות ר"ע במסקרות של ברוך בפרק הרוואה (ברכות דף סא): **ר' חנינא** צטרפה במסכת ע"ז (דף ית). **לומר כן.** אותו הספד: **אלא שאין מספידין על כהני מלכות.** מפני יראת המלך מיהרו לקוצרין: **ליטול רשות.** לדבר על עסקי ליצור: **מפני הדרכים.** שנתקלקלו דימות החורק ומפני הגשמים: **ועדיין לא נתקנו ולא יוכלו עולי רגל לזא:** **מנורי פסחים.** שזולין בהם פסחיס וגומקין בגשמי החורק וצריכין חמה להמייבש: **ומפני גליות ישראל בני הגולה** החקוקים ונשמע לצית דין שנעקרו ממקומן לעלות לרגל לעשות פסחיס ועדיין לא הגיעו שם לא יעברו: **לא ירגילו לזא בפסח:** **לא מפני השלג.** שלא יחדלו צדק מלואו: **גדיים ועליון.** יחד דקין אין מעברין עליהן כדי שיעדלו ויעשו מהם פסחים שהרי יכול להקריב קטנים: **גזולות.** שצריכין לקני יולדות שכל א"י וכן זבין חצות שכולן משהין קיניהן עד עלותן לרגל אשכ"כ אין מעברין על כך שיכולין להביא בני יונה שכשרים כהם קטנים: **אזל עושין אוון פעד.** סייג וסמך להצריכה לעבר את השנה אם צריכה לעבר מפני א' מן הדברים שמעברין עליהן כגון על האצבי ועל פירות האילן ואמרי' לקמן על שמים מהן מעברין ועל א' מהן אין מעברין הללו גדיים וטלאים וגזולות נעשו סעד ומנטרפין לאחד מהן ומעברין: **ווימנא דאצינא לא מטא.** הוא אחד מן הסימנים שמעברין עליהם כדלקמן: **חדש.** כ"ט ימים תקיפי

(א) [ברכות כח:] (ב) [לקמן מנ:] (ג) וימנא ט: טוטה מנ:] [ומספחא שס פ"ג:] (ד) [ברכות טו.] (ה) ס"א אלו. רש"י [דע] אשכ"כ שהרש"ל מוחק זה מטעם הנוסע מ"מ הרמב"ם בסוף פ' שביעית לשמונה פרקים פ' שביעית לשמונה פרקים כבד הנוסעא כדלפא לנפיו וע"ש פירושו וכן בילקוט פרשת בשלח רמז רס"א העתים כמשה ועי' סוטה כח. וצ"ב קלה. ונחמשי אנדות הדכא וכן צ"ב מפרש' מלתא בטעמא וגוסתם כמשה רבינו ועד דגם בנאות דר' נתן רש פקין י"ד איתא כמשה רבינו, (א) עדות פ"ו מ"ו ע"ש, (א) [ומספחא פ"ב ע"ש,] (ח) [ומספחא סג,] (ט) [ז"ל דעדיין כי מרגיש] (ז) [וכי ז"ל באשכ"כ] (ז) [ז"ל רש"י,] (ז) לא יעשו לזא כ"ל רש"י.

תורה אור השלם
1. וינן שכינה בן יחיאל מבני עילאמל לעזרא אגבנו מעלנו באלהינו ונשכר פשטי נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת.
2. ויאמר י"ד אל יהושע ב קם קל לקח זה אתה נפל על פניך: הקטא ישראל וגם עברו את בריית אשר צויתי אותם וגם לקחו מן התרם וגם גבבו וגם בחשו וגם שמו בבליהם: יהושע ו-א 3. ויאמר י"ד אל יהושע עד אנה מאנחם לשמור מצותי ותורתי: שמו טז כח

עורא יב
1. ויאמר י"ד אל יהושע ב קם קל לקח זה אתה נפל על פניך: הקטא ישראל וגם עברו את בריית אשר צויתי אותם וגם לקחו מן התרם וגם גבבו וגם בחשו וגם שמו בבליהם: יהושע ו-א 3. ויאמר י"ד אל יהושע עד אנה מאנחם לשמור מצותי ותורתי: שמו טז כח

גליון הש"ס
נמרא וכשמת אומרים עליו כעין זה בברכות דף ו ע"ב וברכות יונה ט"ז: **תוספות ד"ה** בת קול וכו' לבך קורין אותו ב"ק. עין מו"ט פק ט"ז משנה ו דעניות: **ד"ה** רש"י וכו' וי"ל לרשון תורה לומר. עין תענית דף טז ע"א כנ"י ומסופות ס:

מוסף רש"י
כמה עיבור השנה. ימי ארץ הראשון אשמוע עשין עיבור לשנה (ד"ה יט).

שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר חדש רב פפא ורצו חדש רצו שלשים יום תא חזי מאי איכא בין שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר חדש רב פפא ורצו חדש רצו שלשים יום תא חזי מאי איכא בין

בת קול. יש אומרים שלא היו שומעין קול היוצא מן השמים אלא מתוך אותו קול יוצא קול אחר כמו פעמים שאדם מכה צהק ושומע קול אחר היוצא ממנו למרחוק ואותו קול היו שומעין *לכך קורין אותו צה קול: **מפני** הדרכים והגשרים. והאי לזא חשיב ג' סימנין דלקמן משום דעל שנים מהן מעברין אצל הני אפילו אחד מהני מעברין וצדרייתא דבסמוך גבי גדיים וטלאים וגזולות שלא פרחו נמי לא חשיב להו משום דלהקין דבסמוך אפי' אשנים מהם אין מעברין עליו אלא שעושין אותו סעד עם אחד מג' סימנים: **ומפני** גליות ישראל שנעקרו ממקומן. משום דהקין דמצי צ"י אין צריך לעבר דאפי' האחרון יכול להגיע מר"ח ניסן עד פסח כדמניא פ"ק דתענית (דף י.) גרי כאלת גשמים ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע האחרון שצטרפל לנהר פרס: **רש"י** ג אומר חדש. הכל משמע חדש סתם הוא חדש חסר וכן בפרק המדיר (כתובות דף עא.) גבי חדש מלא וחדש חסר אילא צדרייתא וקשה דבסוף החולץ (יבמות דף מח: ושם) אמרינן יתם שלשים ימים שלשים וכן בפרק קמא דנוזר (ה. ושם) פריך ואימא שלשים כדמניא עד חדש ימים וי"ל *לשון תורה למד ולשון חכמים למד א"י כהא וצדמדי דקאמר ת"ק שלשים מוכחא מילתא דליקן תנא חדש חסר: (וע"ע תוס' כתובות עא. ד"ה רש"י).

ממעטני
לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונושב שנים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת ושכינה בן יחיאל מדיכא גמר לה מיהושע דכתיב ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר לו וכי דילטור אני לך הטל גזולות ואיבעית אימא ממשא דכתיב *עד אנה מאנחם ת"ר *משמרתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משתמשין בבית קול פעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריה ביריחו ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד *שראו שתשרה עליו שכינה * (כמשה רבינו) אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא שוב פעם אחת היו מסובין בעליה ביבנה ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם בשמואל הקטן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של הלל אף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחברא וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאן עתידן למיתי על עלמא ועל יהודה בן בבא בקשו לומר כן אלא שנמטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות ת"ר *אין מעברין את השנה אלא אם כן ירצה נשיא *ומעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות אצל שלטון אחד שבסוריא ושהה לבא ועיברו את השנה על מנת שירצה רבן גמליאל וכשבא ר"ג ואמר רוצה אני ימצאת שנה מעוברת תנו רבנן *אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה צריכה מפני הדרכים ומפני הגשרים ומפני תנורי פסחים ומפני גליות ישראל שנעקרו ממקומן ועדיין לא הגיעו יאבל לא מפני השלג ולא מפני הציונה ולא מפני גליות ישראל שלא עקרו ממקומן ת"ר *אין מעברין את השנה לא מפני הגדיים ולא מפני הטלאים ולא מפני הגזולות שלא פירחו אבל עושין אותן סעד לשנה יכיצד רבי ינאי אומר משום רבן שמעון בן גמליאל מהודיעין אנחנא לכוון גזוליא רכיכין ואימריא *דערקין ווימנא דאביכא לא מטא ושפרת מילתא באנפאי ואוסיפית על שתא דא תלתין יומין מיתיבי כמה *עיבור השנה

תקיפי
לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונושב שנים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת ושכינה בן יחיאל מדיכא גמר לה מיהושע דכתיב ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר לו וכי דילטור אני לך הטל גזולות ואיבעית אימא ממשא דכתיב *עד אנה מאנחם ת"ר *משמרתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משתמשין בבית קול פעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריה ביריחו ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד *שראו שתשרה עליו שכינה * (כמשה רבינו) אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא שוב פעם אחת היו מסובין בעליה ביבנה ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם בשמואל הקטן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של הלל אף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחברא וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאן עתידן למיתי על עלמא ועל יהודה בן בבא בקשו לומר כן אלא שנמטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות ת"ר *אין מעברין את השנה אלא אם כן ירצה נשיא *ומעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות אצל שלטון אחד שבסוריא ושהה לבא ועיברו את השנה על מנת שירצה רבן גמליאל וכשבא ר"ג ואמר רוצה אני ימצאת שנה מעוברת תנו רבנן *אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה צריכה מפני הדרכים ומפני הגשרים ומפני תנורי פסחים ומפני גליות ישראל שנעקרו ממקומן ועדיין לא הגיעו יאבל לא מפני השלג ולא מפני הציונה ולא מפני גליות ישראל שלא עקרו ממקומן ת"ר *אין מעברין את השנה לא מפני הגדיים ולא מפני הטלאים ולא מפני הגזולות שלא פירחו אבל עושין אותן סעד לשנה יכיצד רבי ינאי אומר משום רבן שמעון בן גמליאל מהודיעין אנחנא לכוון גזוליא רכיכין ואימריא *דערקין ווימנא דאביכא לא מטא ושפרת מילתא באנפאי ואוסיפית על שתא דא תלתין יומין מיתיבי כמה *עיבור השנה

פא א ב מ"י פ"ד מהל' קידוש החדש הלכה י והלכה י:
פא ג מ"י ס' הל' ה:
פא ד מ"י ס' הלכה ו:
פא ה מ"י ס' הלכה ו:
פא ו מ"י ס' הל' ח:
פא ז מ"י ס' הל' ז:

רבינו חננאל

במוזמנין לה מעשה ברבן גמליאל שאמר השכימו שבעה לעלייה עלה ומצא שמונה. אמר מי שעה שלא ברשות ירד אמר שמואל הקטן אני עליתי שלא ברשות ולא לעבר עליתי אלא ללמד הלכה הוצרכתי פי' כל המסכימין המקדימין ונכנסין בעלייה מן המוזמנין והעולה אח"כ הוא העולה שלא ברשות כי רבן גמליאל לא הרשה לעלות אלא ד הנכנס אחר שנכנסו הו' שמיני. ולא שמואל הקטן היה אלא אחר היה ודעתו היה אלא אחר רצה לכוותו ופי' בירושלמי שלא עיברה באותו היום אלא הפלגיו אותו היום בדברי תורה ועיברה ביום אחר. ושמואל הקטן עשה כך שלא להחביש העולה שלא ברשות. שלמד שמואל הקטן ששכינה בן יחיאל והשכינה למדה מיהושע. וכן מפניו ברי' שחיי שעמד ויצא ממושב לו שאל ר' בארש שמע לו שאמר מי שאל שום יצא ולא כי ר' חייא הוא שאל שום אלא שלא להחביש מי שאלו. ור' חייא למד מר' מאיר ור' מאיר למד מזה המעשה של שמואל הקטן ושמואל למד משכניה ושכניה מיהושע. לומר לא ביקש הקביה לפרסם החוטא שחייא למד מזה המעשה של שמואל הקטן ושמואל למד משכניה ושכניה מיהושע. לומר לא ביקש הקביה לפרסם החוטא חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל. ועדיין רבין משתמים בב"ק ניתנה עליהן ב"ק מן השמים יש כן אחד אחד שראוי שיתשרה עליו שכינה עזר עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו חכמים עיניהם עזר ניתנה עליהן בת קול בענין הזה ונתנו חכמים עיניהם בשמואל הקטן. וכשמת אמר עליו הי עניו חסיד תלמידו של הלל ואף על רבי יהודה בן בבא ביקשו לומר כן אלא שטרפה שעה כו'. אף הוא שמואל הקטן אמר בשעת מיתתו בענין גזולות. נעשו סעד ומנטרפין לאחד מהן ומעברין: **ווימנא דאצינא לא מטא.** הוא אחד מן הסימנים שמעברין עליהם כדלקמן: **חדש.** כ"ט ימים תקיפי

לא הגיעו אבל לא מפני השלג ולא מפני הציונה ולא מפני גליות ישראל שנעקרו ממקומן. וסוגיא כי הא דת"ר משום רש"י מהודיעין אנחנא לכוון גזוליא רכיכין ואימריא דערקין ווימנא דאביכא לא מטא שפרת מלתא